

ปีใหม่ ต้อนรับ หรือทำทาย*

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต)

คำอาราธนา

ของ

คุณจุฬารัตน์ เสรีเชษฐพงษ์

นมัสการพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณอาจารย์ พระธรรมปิฎก ในโอกาสที่ใกล้ถึงวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ในธรรมเนียมของชาวพุทธก็มักจะอยากได้มงคล หรือสิ่งที่ดีว่าจะน้อมนำจิตใจให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนให้ดียิ่งขึ้นไปในโอกาสปีต่อไปด้วย จึงขอเมตตาจากพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณได้กรุณาอุปถัมภ์สิ่งที่เป็นพรปีใหม่ หรือหลักคิดชี้แนะให้สามารถดำเนินชีวิตได้ ตามหลักที่พุทธศาสนิกชนที่ดีควรจะเป็น เจ้าค่ะ

ธรรมกถาอำนวยพร

ขอเจริญสุขสวัสดิ์ ท่านผู้ชม ผู้ฟังทุกท่าน ช่วงเวลาวัน ๒ วันนี้ เป็นระยะเวลาที่ประชาชนทั่วทั้งโลกกำลังมีความสดชื่น เบิกบานแจ่มใส ต้อนรับปีใหม่อันคนไทยเราก็ได้ร่วมในการเฉลิมฉลองปีใหม่นี้ กับประชาชนชาวโลกทั้งปวง

ในช่วงเวลา ๒๔ ชม. ที่โลกหมุนไปนี้ ประชาชนในดินแดนหรือประเทศต่างๆ ก็ทยอยต้อนรับปีใหม่อันไปตามลำดับ

สำหรับประเทศไทยของเรานี้ การต้อนรับปีใหม่ เรามีกันปีละหลายครั้ง สำหรับครั้งนี้ก็ถือตามที่เราเรียกกันเป็นภาษาสมัยใหม่ว่า สากล คือเป็นปีใหม่วรร่วมกับคนทั้งโลก

การต้อนรับปีใหม่นั้นก็เป็นเรื่องของความสุข คนแสดงความสุขหรือมีความสุขกัน ตั้งแต่สดชื่นรื่นเริง จนกระทั่งถึงสนุกสนานบันเทิง แม้กระทั่งซุกมุนวุ่นวาย ก็มีกันหลายระดับ แต่จะสนุกสนานอย่างไรก็ตาม ถ้าไม่มีการเบียดเบียนกัน ทั้งไม่เบียดเบียนตน และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่มีการทำให้เกิดความวุ่นวายเสียหาย ก็ถือว่าดีทั้งนั้น เพราะว่าทำให้จิตใจเราแจ่มใส ทางพระถือว่าเป็นบุญเป็นกุศลอย่างหนึ่ง จึงเป็นมงคล เป็นการเริ่มต้นที่ดี

ถ้าเราเริ่มต้นดีด้วยจิตใจที่เบิกบานผ่องใส ก็ถือว่าเริ่มต้นดี ท่านเรียกว่าเป็นบุญนิมิต จะนำมาซึ่งความสุข ความเจริญอกงามยิ่งขึ้นไป เหมือนกับว่าวันนี้เป็นต้นทุนแล้ว เราได้เริ่มลงทุนใหม่แล้วก็ตั้งต้นไว้ดีด้วย ถือว่าเป็นความหวัง แล้วก็พยายามปฏิบัติให้เป็นจริง

* คุณจุฬารัตน์ เสรีเชษฐพงษ์ กรรมการผู้จัดการ บริษัท สื่อเกษตร จำกัด มากอบนมัสการขอพรปีใหม่ ๒๕๖๖ แก่ประชาชนไทย จากพระธรรมปิฎก ที่ วัดญาณเวศกวัน หลังพุทธมณฑล อ.สามพราน จ.นครปฐม เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๕

ผ่านไปอีกปี รอข้างหน้าก็อีกปี เราทำมันให้ดีขึ้น

ไม่ว่าเราจะสนุกสนานกันอย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่แน่นอนก็คือ ปีใหม่เป็นเวลาที่เราจะรออีกปีหนึ่ง เวลาผ่านไปถึงปีใหม่ก็คือ ทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงคืบหน้าไป ครบเวลา ๑ ปีนี้ ก็ถือว่าเป็นเวลาที่มากเหมือนกัน

เวลาที่ผ่านไป ๑ ปีในความรู้สึกของหลายๆ คน จะเร็วช้าไม่เท่ากัน บางคนก็เร็วมาก บางคนก็เร็วหน่อย บางคนก็ช้า ทั้งนี้ก็ขึ้นต่อบัจจัยต่างๆ เช่น คนมีความสุขมีความสุขทุกข์ไม่เท่ากัน มีความหวังมีความหวังไม่เหมือนกัน

คนไหนมีความสุขมาก ก็มักจะรู้สึกว่าเวลาผ่านไปรวดเร็ว คนที่มีทุกข์ทรมานก็จะรู้สึกว่า เวลาช้า คนที่มีความหวัง กลัวภัยอันตรายที่มองเห็นอยู่ข้างหน้า ก็จะรู้สึกว่า เวลารวดเร็ว ถ้ามีความหวังรออยู่ว่าสิ่งที่ต้องการจะมาถึงเมื่อนั้นเมื่อนี้ เมื่อไรจะถึงสักที ก็จะรู้สึกว่าเวลาแห่งการรอคอยนั้นช่างช้าเหลือเกิน คนไหนมีภาระมีกิจต้องทำมาก ก็จะรู้สึกว่าเวลาเร็วเหลือเกิน ทำไม่ค่อยทัน คนไหนไม่ค่อยมีอะไรจะทำ เวลา ก็จะผ่านไปช้า อย่างนี้เป็นต้น อันนี้เป็นเรื่องความรู้สึกของแต่ละคน แต่แท้จริงนั้นวันเวลาเสมอเหมือนกันหมด มีความยุติธรรมต่อทุกคน

ธรรมชาติมีความเป็นธรรมเท่าเทียมกันแก่ทุกคน ก็อยู่ที่ว่าเมื่อเวลาหมุนเวียนเปลี่ยนไป คนจะรู้สึกเร็วช้าอย่างไร ซึ่งเราจะต้องอยู่และต้องสู้กับความเป็นจริง

ที่บอกว่าเมื่อถึงเวลาปีใหม่ก็ครบรอบปีหนึ่ง เรามองดูในแง่สนุกสนานบันเทิงมีความสุขก็ดีแล้ว อันนั้นเรียกว่าตั้งใจไปในทางที่ถูก แต่พร้อมกันนั้นอีกด้านหนึ่งเราก็คงไม่ลืมว่า พร้อมกับที่คนทั้งหลายจำนวนมากมีความสุขสนุกสนานนี้ ก็มีอีกส่วนหนึ่งที่กำลังมีความทุกข์ มีความเศร้า โศกเสียใจ มีความลำบากทุกข์ยากต่างๆ ซึ่งก็ไม่ควรจะถูกทอดทิ้ง เราควรจะได้เหลียวแลเขาด้วย และถ้าเราได้ใช้เวลาในปีใหม่ สำหรับได้มองดู มีเอื้อโยมีน้ำใจต่อคนที่มีความทุกข์ยาก หรือแม้กระทั่งได้ไปทำอะไรเพื่อเขา ทำให้เขามีความสุขด้วย ก็จะทำให้เกิดเป็นสิริมงคลมากยิ่งขึ้น ตัวเราเองก็ได้บุญ เป็นการแผ่ขยายความสุขให้กว้างขวางออกไป

ที่ว่านี่ก็เป็นเรื่องของกาลเวลา เมื่อมันมาถึงแล้ว เราก็ต้องพยายามทำให้เกิดผลเป็นประโยชน์ให้มากที่สุด ด้านหนึ่งที่เราจะได้ก็คือตั้งใจไว้ดี ให้เป็นจิตใจดีงาม

นอกจากจิตใจดีงามก็แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม อย่างที่ว่า แม้จะสนุกสนานก็ให้อยู่ในขอบเขตที่ไม่ก่อความเดือดร้อนเบียดเบียน ไม่ทำให้เกิดความเสียหาย อันนั้นเป็นด้านพฤติกรรม เป็นส่วนที่ ๒

แต่ส่วนสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือด้านปัญญา หมายความว่าต้องทำด้วยความรู้ความเข้าใจ รู้จักคิดคำนึงถึงปีใหม่ที่ว่าจะมาถึงต่อไปว่าเราจะทำอะไร จะดำเนินชีวิตอย่างไร เป็นต้นด้วย ไม่อยู่แค่พฤติกรรมและจิตใจสนุกสนานแล้วก็จบไป

เรื่องของปีใหม่ที่เท่านั้น ในที่สุดก็มาถึงหน้าทีของปัญญา เวลาผ่านไปๆ ท่านเรียกว่ามันก็กลืนกินมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย อย่างชีวิตของเราเมื่อเวลาผ่านไป ก็ก้าวไปสู่วัยเพิ่มขึ้น จากวัยเด็กก็เป็นหนุ่มเป็นสาว จากหนุ่มสาวก็เป็นแต่ชรา วัยของเราก้าวหน้าไปเรื่อย แต่วัยก้าวหน้าไปก็คือการที่มันเสื่อมลงไปในนั่นเอง ความก้าวหน้าในที่นี้มันมาพร้อมกับความเสื่อมด้วย ซึ่งเราจะต้องเข้าใจยอมรับความเป็นจริง

เวลาแต่ละวัน อย่าให้ผ่านไปเปล่า

ที่นี้กาลเวลาที่ผ่านไป เมื่อมันกลืนกินสัตว์ทั้งหลายไปด้วย ไม่ผ่านไปเปล่าอย่างนี้ เราก็ต้องมีวิธีปฏิบัติต่อเวลา เพราะถ้าเราขึ้นปล่อยให้เวลาผ่านไปเฉยๆ เราก็แก่ เราเสื่อม เราสูญเสีย ไม่มีความเจริญก้าวหน้า

เพราะฉะนั้นท่านจึงสอนเราให้ใช้เวลาอย่างไม่ผ่านไปเปล่าเหมือนกัน คือเวลาไม่ผ่านไปเปล่า มันกลืนกินเรา เราแก่แต่ชราลง แต่พร้อมกันนั้นเราก็ใช้เวลาอย่างไม่ผ่านไปเปล่าเหมือนกัน

เพราะฉะนั้น จึงมีพุทธภาษิตสอนเตือนใจเราไว้ ให้รู้จักใช้ประโยชน์จากเวลา ซึ่งน่าจะนำมาอ้างในระบะปีใหม่ด้วย จะได้เตือนใจให้เราใช้เวลาเริ่มต้นตั้งแต่วันขึ้นปีใหม่นี้เป็นต้นไป ให้ถูกตามหลักธรรม

พุทธศาสนสุภาษิตบทนี้ แปลเป็นภาษาไทยง่ายๆ ว่า เวลาแต่ละวันอย่าให้ผ่านไปเปล่า ไม่มากก็น้อย ต้องให้ได้อะไรบ้าง

อันนี้สำคัญมาก บางคนชอบคาถาภาษาบาลีถือว่าศักดิ์สิทธิ์ จะจำไว้ก็ได้ ถ้าใครเก่งก็จำไว้เลย จะว่าเป็นภาษาบาลี นิดเดียว ไม่ยาว

อโมหํ ทิวส์ กยิรา อปฺเปน พหุเกณ วา ว่าครั้งเดียว ให้จำเอาเอง ใครจำได้ก็เก่ง นี่เป็นคาถาศักดิ์สิทธิ์ ถ้านำไปใช้จะศักดิ์สิทธิ์จริงๆ เพราะเป็นประโยชน์เห็นชัดๆ เวลาแต่ละวันอย่าให้ผ่านไปเปล่า ไม่มากก็น้อยต้องให้ได้ อะไรบ้าง ลองได้วันละเล็กน้อยก็ศักดิ์สิทธิ์แน่เลย เพราะเกิดผลจริง

ที่นี้ ที่ว่าไม่มากก็น้อยต้องให้ได้อะไรบ้างนั้น คนก็คิดกันไปต่างๆ บางคนอาจจะคิดถึงการได้เงิน บางคนก็คิดถึงได้งาน ว่าทำงานคืบหน้าไปแค่ไหน บางคนก็คิดไปถึงการศึกษาเล่าเรียน บางคนก็คิดไปถึงการช่วยเหลือทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ให้แก่สังคมประเทศชาติ บางคนก็คิดถึงเรื่องความสุขความทุกข์ ว่าวันนี้เราได้สุขได้ทุกข์แค่ไหน เพียงไร หรือว่าได้คุณธรรม ได้การพัฒนาชีวิตของตนเอง หรือแม้กระทั่งได้ปัญญาความรู้ความเข้าใจ ว่าเวลาผ่านไปวันนี้เราได้ค้นคว้าอะไรได้ปัญญาเพิ่มขึ้น มีความรู้ เข้าใจอะไรดีขึ้นบ้างไหม อย่างนี้เป็นต้น

เรื่องนี้ในที่สุดก็ไปจบที่ตัวเอง อย่างที่เคยพูดบ่อยๆ ว่า แม้แต่วินาทีสุดท้ายเวลาไปนอนก่อนหลับ ถ้าสำรวจแล้วไม่ได้อะไรเลยก็ขอให้ได้ก่อนหลับ คือทำจิตใจให้เบิกบานผ่อนคลาย นี่ก็คือได้เหมือนกัน จึงไม่มีวันไหนที่เราจะหมดสิ้นหวังในการได้ลาภอันประเสริฐ แม้กระทั่งสุดท้ายก่อนจะหลับ ถ้าทำจิตใจให้ผ่อนคลายได้ ก็คุ้มแล้วทั้งวัน แล้วก็คิดตั้งใจว่าวันต่อไปเราจะทำสิ่งที่ดีงามอย่างไรให้เวลาผ่านไปอย่างได้ประโยชน์จริงๆ

ที่พูดมานี้ก็เป็นวิธีปฏิบัติอย่างหนึ่ง ซึ่งถ้าทำได้ก็จะมีความหมายว่า วันเวลาต่อไปในปีใหม่นี้ จะเป็นเวลาแห่งความเจริญก้าวหน้าองงาม เพราะว่าถ้าได้วันหนึ่งแม้จะเล็กน้อย กว่าจะครบปีก็ได้มากมายทีเดียว อันนี้เป็นพุทธภาษิตหนึ่งที่เป็นประโยชน์ ถ้านำมาปฏิบัติก็จะเกิดผลเป็นความศักดิ์สิทธิ์ที่แท้จริง

เวลาจะมาเท่าไร ก็ได้ประโยชน์ ถ้าไม่ประมาท

หลักคำสอนต่างๆ ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เกี่ยวกับเรื่องการใช้เวลามีมากมาย แม้แต่แต่ละขณะอย่างที่คุณเรียนทางธรรมย่อมจำกันได้ดี เช่นที่ว่า *ขโม โว มา อุปจจกา* เวลาแม้แต่ขณะเดียวก็อย่าให้ผ่านไปล่วงท่านไปเสีย อันนี้ก็หมายถึงว่าผู้ที่ปฏิบัติธรรม ถ้าทำถูกต้องจริงจึงจะได้ประโยชน์แม้กระทั่งทุกขณะจิต เช่นว่า ทุกขณะจิตนี้ให้อยู่ด้วยความรู้ คืออยู่ด้วยปัญญา เป็นต้น จนกระทั่งไม่ให้เกิดความเสียหาย แม้แต่ความชุ่มมัวเศร้าหมองใจขึ้นมาเลย

แต่จะปฏิบัติอย่างไรก็ตามในเรื่องการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ พุทฺตรวมแล้วก็อยู่ในหลักของความไม่ประมาทนั่นเอง คือเราจะต้องอยู่อย่างไม่ประมาท หมายความว่ามีความกระตือรือร้น ขวนขวาย ไม่นิ่งนอนใจ ไม่เฉื่อยเชื่อง ไม่ผัดเพี้ยน แต่ทำการต่างๆ ด้วยมีสติ

สติจะคอยเตือนว่ามีอะไรที่จะต้องทำ อะไรเป็นกิจหน้าที่ของคุณ ระลึกขึ้นมาแล้วก็ไม่ปล่อยผ่านไปเฉยๆ ก็นำมาทำมาปฏิบัติให้มันจบมันเสร็จไป ในทางตรงข้ามมีอะไรที่จะพลาดพลั้งเสียหาย เราก็ไม่ยอมถลำพลาดไป สติก็จะมากันไม่ให้เสื่อม แล้วก็จะให้ฉายโอกาสแห่งความดีงามและความเจริญ หรือการสร้างสรรค์ นี่เป็นหน้าที่ของสติที่ทำให้เราไม่ประมาท ถ้ามีความเป็นอยู่ไม่ประมาทอย่างนี้ พระพุทธเจ้าทรงรับรองว่าจะเจริญแน่นอน เรียกว่าไม่มีความเสื่อม

แต่เป็นเรื่องยาก คนเรานี้ ถ้ามีความสุขแล้วสบายแล้ว ก็มักจะเริ่มเฉื่อย แล้วก็ทำให้ชักจะเนือย ชักช้าลง แล้วก็อาจจะเรื่อยเปื่อย เฉื่อยชา ก็คือประมาท หมายความว่าคนที่ประสบความสำเร็จอะไรสักอย่าง ถ้ามันดีใจก็เลยเพลินประมาทไปเหมือนกัน ไม่ว่าจะความดี ความสุข ความสำเร็จ ไม่ว่าจะอะไร ทำให้คนประมาทได้ทั้งนั้น

สิ่งที่ดี ถ้าใช้ไม่เป็น ก็กลายเป็นปัจจัยแห่งความเสื่อมได้ทั้งนั้น เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงตรัสสรุปไว้ว่า เราจะต้องไม่ประมาท แม้จะก้าวหน้า เจริญดี มีความสุข ประสบความสำเร็จ อะไรอย่างไรก็ตาม ก็ต้องไม่ประมาท ไปได้ตลอดเวลา เมื่อไม่ประมาท มันก็ไม่เสื่อม

คนที่ว่าเจอพิษของอนิจจัง ก็เพราะว่าเวลาเปลี่ยนแปลงไป ได้รับความสุขความเจริญแล้วเพลินเพลินมันมาประมาท ก็เลยเสื่อม เรียกว่าเข้าวงจรแห่งความเจริญแล้วก็เสื่อม แต่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้ว่า ถ้าท่านไม่ประมาท ท่านจะไม่มีเสื่อม เพราะท่านจะทำเหตุแห่งความเจริญต่อไป และป้องกันปิดกั้นช่องทางของความเสื่อมด้วย

นี่เป็นเรื่องของความไม่ประมาท ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ที่ชาวพุทธทุกคนจะต้องถือเป็นหลักสำคัญ จะต้องปฏิบัติ เพราะเป็นโอวาทครั้งสุดท้ายของพระพุทธเจ้า และพระพุทธเจ้าทรงย้ำตลอดเวลาในการบำเพ็ญพุทธกิจ เรื่องไม่ประมาทก็เป็นอันว่าเกี่ยวกับกาลเวลา ต้องทำกันตลอดเวลา ทั้งปี ต้องอยู่กันด้วยความประมาท

รับปีใหม่ ดีไปสามอย่าง

แต่ถ้ามองเฉพาะหน้าตอนนี้ ที่เรามาอยู่กับปีใหม่ ถ้ามองระยะยาวข้างหน้าก็ต้องก้าวไปในความไม่ประมาท ใช้เวลาทั้งปีนี้อย่างกระตือรือร้นชวนขวย ใช้เวลาอย่างที่เราเรียกว่าไม่ให้เสียเปล่า ให้เป็นประโยชน์ แต่เฉพาะหน้าคือการที่เรามาต้อนรับปีใหม่กัน ก็มาคิดว่าเราจะปฏิบัติต่อเรื่องปีใหม่ที่เป็นเรื่องเฉพาะหน้านี้อย่างไร

เฉพาะหน้านี้ ขึ้นปีใหม่ก็เป็นเรื่องของความใหม่ ความใหม่เป็นเรื่องที่ดี คนชอบ ความใหม่มีความหมายหลายอย่าง ที่สำคัญๆ ก็คือ

๑. ให้ความรู้สึกสุขสดชื่น เจออะไรที่ใหม่ๆ สดใส แวววาว งดงาม ผุดผ่อง ไม่สกปรก ไม่เปื้อนอะไร ใจเราก็พลอยสบาย มีความสดชื่นไปด้วย

๒. ก็โยงต่อไปว่า การที่เราเห็นของใหม่แล้วจิตใจเราสดชื่น ก็สืบเนื่องมาจากของนั้นสะอาด บริสุทธิ์ เช่นเป็นของที่ยังไม่ถูกใช้ ยังไม่มีอะไรเปรอะเปื้อน แม้แต่บางที่มีมือก็ยังไม่ได้จับต้อง ก็สะอาด สดใส จึงทำให้จิตใจคนที่เห็นนั้นพลอยสุขสดชื่นไปด้วย เพราะฉะนั้นความสะอาดบริสุทธิ์จึงเป็นคุณสมบัติสำคัญที่มักจะมากับความใหม่

๓. อีกอย่างหนึ่งที่มากับความใหม่ ก็คือความมีพลัง อะไรที่ใหม่ๆ ก็มักจะมีพลัง ไม่ต้องพูดถึงพลังใจที่เราเห็นของใหม่แล้วใจสดชื่นมีกำลังใจเข้มแข็งขึ้นมา แต่ลองคิดดู อย่างนักกีฬาเล่นกีฬาด้วยกันอยู่ ถ้าเป็นคนเก่าเล่นมานานๆ เป็นชั่วโม่งก็เมื่อยก็เพลียหมดแรง พอได้นักกีฬาคนใหม่เข้ามาก็คือได้คนที่มีความแข็งแรง หรืออย่างนักรบก็เหมือนกัน คนเก่ารบไปๆ ก็เหนื่อยอ่อนหมดแรง แต่คนใหม่เข้ามาที่แข็งแรงมีพลัง

เพราะฉะนั้น ความใหม่จะมากับพลังความแข็งแรง ถ้าเราจะให้ได้ประโยชน์จากความใหม่ ก็ต้องตั้งใจว่าปีใหม่นี้จะต้องทำให้ได้ความหมายของความใหม่ อย่างน้อย ๓ อย่าง คือ

๑. ต้องมีความสุขสดชื่น

๒. ต้องมีความสะอาดสดใส

๓. ต้องมีพลัง มีความเข้มแข็ง มีเรี่ยวแรงกำลังที่จะเดินหน้าต่อไป

ปีใหม่นี้มีกาลเวลารอเราอยู่ตั้ง ๓๖๐ กว่าวัน ถ้าเราจะเดินก้าวหน้าไปให้ดี ก็ต้องมีพลังที่จะเดินไป

จะมีพลังแท้ ต้องไม่ติดอะไร

เรื่องกำลังอย่างที่ว่ามานี้ก็เป็นระดับหนึ่ง แต่ถ้าดูทางธรรม เรื่องของกำลังไม่จบเท่านี้ ความมีพลังที่แท้อยู่ที่ไหน คราวนี้มาเจาะลึกลงไป พระพุทธเจ้าตรัสว่าตัวพลังความแข็งแรงที่แท้อยู่ที่ความเป็นอิสระ ความไม่ถูกกีดกัน จำกัด ไม่ถูกกักขัง ไม่ถูกผูกมัดจองจำ เป็นต้น ใครจะมีพลังแข็งแรงเท่าไรก็ตาม ถ้าหากว่าตกหลุมตบ่อ จมปลัก ถูกคุกกลืนไปแล้ว หรือว่าถูกมัดแน่น หรือถูกขังไว้ กำลังมีเท่าไรก็ไม่มีความหมาย แต่คนที่ไม่ถูกมัดไม่ถูกจองจำไม่ติดอยู่ในอะไรๆ ตัวเป็นอิสระจะเคลื่อนไหวอย่างไรก็ได้ มีกำลังเท่าไรก็ใช้ได้เต็มที่

เพราะฉะนั้น พลังจะมีความหมายตรงที่มีความเป็นอิสระ พระพุทธเจ้าจึงทรงเน้นว่าตัวพลังนั้นอยู่ที่ความเป็นอิสระ ไม่ต้องดูอะไรอื่น อย่างช้างตัวโตเหลือเกิน ไปลงคลอง จมโคลน ตกหลุม หรือติดหล่ม ถึงแม้ตัวโตมีกำลังเท่าไรก็ทำอะไรไม่ได้เลย หมดความหมาย

เพราะฉะนั้นเรื่องกำลังนี้ต้องมีความเป็นอิสระ อย่างช้างนั้นถ้าเขาไม่ติดหล่มไม่ติดโคลน มีกำลังเท่าไรก็ใช้ได้ทั้งหมด จะทำอะไรก็เคลื่อนไหวได้เต็มที่ มีกำลังมหาศาลจะลากซุงหรืออะไรก็ได้ คนเราก็เหมือนกัน จะมีพลังที่แท้ก็ต้องมีความเป็นอิสระ

เรื่องความเป็นอิสระไม่ถูกครอบงำไม่ถูกจำกัดขังกั้นนี้ ขอให้ดูอย่างคนที่ทำงานเพื่อส่วนรวม ถ้าใจไปยึดติดอะไร หรือถูกครอบงำเสียแล้ว ก็จะทำอะไรได้ไม่เต็มที่ เพียงแค่ว่าใจไปหวังผลประโยชน์ของตัวเองเท่านั้นแหละ ใจติดแล้ว หวังสถานะของตัวเอง ตอนนี้ทำอะไรได้ไม่เต็มที่แล้ว ติดขัดไปหมด

เพราะฉะนั้น ความหวัง ความหวงแหน ความยึดติดในสิ่งต่างๆ ในโลกธรรม เช่น ลาภยศ เป็นต้น เหล่านี้แหละ เป็นตัวการร้ายที่ทำให้เราหมดความเป็นอิสระ พอหมดความเป็นอิสระแล้วก็หมดแรงที่จะทำกิจการงานตามความมุ่งหมาย ทำให้การงานหรือกิจการนั้นไม่ได้ผลดี

เพราะฉะนั้น จะต้องสร้างพลังที่แท้ คือความเป็นอิสระ ซึ่งโดยสาระหรือแก่นแท้ของมันก็คือการมีจิตใจที่ไม่ถูกกิเลสครอบงำนั่นเอง ไม่ให้ความโลภ ความโกรธ ความหลง เข้ามาครอบงำกำหนดได้ จิตใจของเราจะมุ่งแนวเดินหน้าไปในจุดมุ่งหมายที่ติงาม

อย่างเช่นพระสงฆ์นี้ เมื่อจิตใจไม่ติดอยู่กับลาภสักการะตลอดจนแม้แต่เรื่องตัวตนแล้ว ก็จะทำตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ว่าให้ปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก เพื่อพหุชนได้เต็มที่

พระสงฆ์เมื่อไม่มีความติดข้องในอะไรต่างๆ จะทำอะไรก็ทำได้เต็มที่ มีกำลังอุทิศตัวให้แก่ศาสนกิจงานพระศาสนาได้หมด ญาติโยมก็เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญก็คือต้องพยายามทำตัวให้โล่ง ให้โปร่ง ให้เป็นอิสระ

ชาติไทยจะก้าวหน้า ต้องมีปัญญาเข้มแข็ง

เมื่อเรามีความเป็นอิสระอย่างนี้ โปร่งโล่งพร้อมดีแล้ว ท่านก็บอกว่าให้มีพลังอื่นอีก คนที่ทำงานทุกๆ ไปดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ในโลก ยิ่งมีความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานกิจการยิ่งขึ้นไป จะยิ่งต้องการพลังเพิ่มมากขึ้นๆ

ทีนี้ถ้าไม่มีหลัก ก็ไม่รู้จะเติมพลังอย่างไร ทำไปๆ บางทีพลังถอยลงไปทุกที ก็อ่อนแอลง จึงต้องเติมพลัง ถ้าเรามีพลังตามที่ท่านสอนไว้ ก็เติมได้เสมอ เพราะมีพลังขึ้นพื้นที่เจริญเติบโตไปกับการดำเนินชีวิตและการทำกิจการงาน พลังอีก ๔ อย่าง ซึ่งเป็นทุนสำคัญที่จะต้องมิได้ประจำตัว ได้แก่

๑. **ปัญญาพลัง** คือกำลังปัญญา นี่เป็นเรื่องใหญ่มาก คนเราถ้าไม่มีกำลังปัญญาก็ลำบาก แม้แต่ประเทศชาติไหน ถ้าขาดพลังปัญญา ไม่มีความเข้มแข็งทางปัญญา ก็ล้มหลัง ต้องตามเขาเรื่อยไป เพราะพลเมืองขาดคุณภาพ ไม่รู้เรื่องอะไรต่างๆ ไม่รู้ทันความเป็นไปในโลก วิทยาการล้ำหน้า คิดก็ไม่ทันเขา จะคิดจะทำอะไรก็ไม่สำเร็จทั้งนั้น คนมีปัญญาจึงจะหาทางจัดดำเนินการต่างๆ ให้ลุล่วงไปได้

ปัญญาคู่กับปัญหา ถ้าปัญหาไม่ปัญญา ก็แก้ไม่ได้ แต่ถ้ามีปัญญาแล้ว ปัญหามาทำอะไรก็ไม่กลัว แก้ได้หมด ฉะนั้นคนที่แก้ปัญหาก็ต้องพัฒนาปัญญาของตัวเองตลอดเวลา เราจะมีปัญญาพลัง เราก็ต้องแสวงหาความรู้ ต้องค้นคว้าเพิ่มพูนปัญญาอยู่เสมอ ถ้ามองในแง่สังคมประเทศชาติ เราก็ต้องให้เด็กมีการศึกษาอย่างดี ต้องช่วยเด็กให้เพิ่มปัญญา ต้องพัฒนาปัญญาของเด็ก โดยเฉพาะการหาความรู้ จะได้ให้ **ความรู้มาเป็นฐานของความคิด และให้ความรู้มาคู่กับการแสดงความเห็น**

เดี๋ยวนี้ชอบพูดกันนักให้เด็กกล้าแสดงความเห็น ที่จริงต้องย้ำก่อนว่าเธอจะกล้าแสดงความเห็น ต้องหาความรู้ให้ดีนะ ถ้าแสดงความเห็นโดยไม่มีความรู้ ก็กลายเป็นการแสดงความเห็นที่เลื่อนลอย ไม่มีประโยชน์ บางทีกลายเป็นเหลวไหลไร้สาระไป

เพราะฉะนั้น สิ่งที่ควรย้ำมากกว่าการแสดงความเห็น คือการหาความรู้ เพราะสังคมไทยเรานี้ขาดมาก เราพูดกันมานานแล้วว่าคนไทยขาดตั้งแต่ความใฝ่รู้เลย

ความใฝ่รู้เป็นจุดเริ่ม เมื่อไม่มีความใฝ่รู้ ก็ไม่หาความรู้ กระบวนการหาความรู้ก็เลยขาดไปในสังคมไทย เราจะเห็นว่าการอ่าน การเรียน การค้นคว้า ไม่ค่อยเอา ห้องสมุดค่อนข้างโหรงเหรง แม้แต่มีเด็กเข้าไปใช้ก็มักจะไปใช้ในห้องของการอ่านเรื่องบันเทิงซะ ได้ข่าวว่าอย่างนั้น แทนที่จะไปค้นคว้าตำรับตำรา

เพราะฉะนั้นจะต้องสร้างสรรค์สังคมไทยด้วยการพัฒนาปัญญา และการศึกษาจะต้องเน้นเรื่องการหาความรู้ ให้มีความใฝ่รู้ แล้วก็วิธีการหาความรู้ แล้วก็เป็นคนที่เขาจริงเอาใจในการค้นคว้าหาความรู้

ต่อจากนั้น เมื่อฝึกการหาความรู้แล้ว ก็ฝึกการรู้จักคิด คนที่มีแต่ความรู้แล้วคิดไม่เป็น ก็เอาความรู้มาใช้ประโยชน์ไม่ได้ แต่ถ้ารู้จักคิดก็เอาความรู้ที่มีนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้

นอกจากใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แล้ว คนที่มีความคิด ก็จะคิดหาทางที่จะได้ความรู้ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นอีก เพราะความคิดนี้เป็นตัวที่จะช่วยให้เรารู้จักไปหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้ได้กระบวนการของการพัฒนาปัญญา ๒ ชั้น คือ ๑. การหาความรู้ ๒. การพัฒนาความคิด หรือรู้จักคิด

ถ้าได้ ๒ ชั้นนี้ พอมีความรู้ดี และคิดเป็นแล้ว การแสดงความคิดเห็นก็就会有ความหมาย มีประโยชน์ มีสาระขึ้นมา เพราะฉะนั้น ก่อนจะมาถึงการแสดงความคิดเห็น ต้องเน้นการหาความรู้ และการรู้จักคิดหรือคิดเป็น

การคิดเป็น จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างความรู้กับความเห็น พอคิดเป็นก็ใช้ความรู้ได้ แล้วความรู้นั้นก็จะมีความหมายออกมามากขึ้น เมื่อมาแสดงความคิดเห็นก็จะเห็นทางให้เราได้รับความรู้ความเข้าใจ เห็นแง่มุมเพิ่มขึ้น แล้วก็เห็นจุดเห็นช่องที่จะไปหาความรู้เพิ่มเติมอีก มันก็จะกลายเป็นกระบวนการพัฒนาปัญญาที่หมุนต่อกันไป ๓ อย่างไม่รู้จักจบ คือ หาความรู้ คิดเป็น แสดงความเห็นได้แยกคาย

เสร็จแล้วก็ไปหาความรู้เพิ่ม แล้วก็คิด มันก็หมุนกันไปเรื่อยๆ แม้แต่การแสดงความคิดเห็นก็ไปหมุน ไปกระตุ้นความคิดด้วย ฉะนั้น การพัฒนาปัญญาจะต้องให้ครบกระบวนการอย่างน้อย ๓ ขั้นตอนที่ว่านี้

นอกจากนั้นในการหาความรู้ก็ต้องเน้นด้วยว่าต้องมีการปฏิบัติ มีการทดลอง คือมีการกระทำด้วยนั่นเอง นี่เป็นเรื่องของพลังปัญญา ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ พูดเท่าไรไม่รู้จบ

ก็เอาละ เรื่องที่หนึ่ง จะต้องเน้นปัญญา ซึ่งเป็นพลังใหญ่ ถ้าไม่มีปัญญา แม้แต่ประเทศชาติสังคม ไม่มีความเข้มแข็งทางปัญญา ประเทศชาติก็ไปไม่ไหว จะต้องเป็นผู้ตาม และมีแต่ความอ่อนแอเรื่อยไป

ถ้ามีพลังสี่ ชีวิตและสังคมก็อุดมด้วยทุน

ต่อไปที่ ๒. **วิริยพลัง** คือกำลังความเพียรพยายาม นอกจากมีปัญญาแล้ว ต้องมีความเพียรพยายามด้วย ถ้ามีปัญญาแล้วมัวจี้เกียจเสีย เอาแต่มัวเมากินเสพบริโภค หรือติดจมอยู่ในอบายมุข ก็ไม่ไปไหนเหมือนกัน เพราะฉะนั้นต้องเดินหน้า ต้องมีความมุ่งมั่น เป็นคนที่ก้าวหน้า คนที่มีความเพียร ก็คือคนที่แกล้วกล้าเข้มแข็ง ใจสู้ ก้าวไปข้างหน้าเรื่อยไป วิริยะความเพียรจึงเป็นพลังสำคัญที่จะทำให้งานเดิน

อย่างน้อยจะทำงานทำการอะไรก็ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ทำงานเต็มตามหน้าที่เป็นอย่างต่ำ นี้เรียกว่าวิริยพลัง กำลังความเพียรพยายาม

๓. **อนวัชชพลัง** เป็นกำลังสำคัญอีกหนึ่ง เรียกว่ากำลังความสุจริต เช่นมือสะอาด จะทำงานทำการอะไรก็ไม่มีช่องให้ใครเอาไปเป็นจุดอ่อน ที่จะตำหนิติเตียนได้เป็นต้น ถ้าเราไม่มีช่อง ไม่มีความทุจริต ไม่มีแง่มุมที่เขาจะเอาไปตีแล้วเราก็มีความมั่นใจในตัวเอง ทำงานได้เต็มที่

พลังข้อนี้ต้องสร้างไว้ ต้องเตรียมตัวไว้แต่ต้นว่า เราจะมีกำลังความสุจริต คนที่มีความสุจริต ก็มั่นใจตัวเอง และทำงานบุกได้เต็มที่

๔. **สังคหพลัง** คือกำลังการประสานร่วมมือบำเพ็ญประโยชน์ คือการช่วยเหลือกัน การเกื้อกูลผู้อื่น การมีความร่วมมือ สามัคคี การทำประโยชน์แก่สังคมประเทศชาติ งานของเรามักจะมีจุดหมายมุ่งไปที่ข้อที่ ๔ โดยที่ ๓ ข้อต้นจะเป็นตัวผลักดันให้เราก้าวไปในข้อที่ ๔ ถ้าทำงานไปเรื่อยๆ โดยไม่ได้ทำประโยชน์อะไร ก็จะมีพลังไม่สมบูรณ์ เพราะฉะนั้นพลังที่ ๔ จึงเป็นตัวที่มาคุมท้ายอีกทีให้ครบ

รวมความก็คือต้องมีพลัง ๔ ประการ ขอย้ำอีกทีว่า

๑. **ปัญญาพลัง** กำลังปัญญา

๒. **วิริยพลัง** กำลังความเพียรพยายาม

๓. **อนวัชชพลัง** กำลังความสุจริต หรือมือสะอาด และ

๔. **สังคหพลัง** กำลังการบำเพ็ญประโยชน์ การช่วยเหลือเกื้อกูล ทำการสงเคราะห์และสามัคคี กับเพื่อนร่วมสังคม พูดสั้นๆ ว่า ใจไมตรีและร่วมมือกัน

เมื่อเราได้ ๔ ข้อนี้ และมีฐานที่ดีคือความเป็นอิสระอย่างเมื่อกี้ที่ว่า ไม่ถูกอะไรผูกมัด ไม่คิดไม่หวังเรื่องผลประโยชน์ เรื่องสถานะเป็นต้น ตอนนี้ ก็เดินหน้าได้เต็มที่ นี่คือคนมีพลัง

ปีใหม่ จะต้อนรับ หรือทำลาย เราต้องก้าวสู่จุดหมายร่วมกัน

ตอนที่เข้าสู่ปีใหม่นี้ ถ้าเรามีพลังทั้งหมดที่ว่ามา ก็เรียกว่า พร้อมที่จะเดินหน้า

เมื่อปีใหม่มาถึงเข้าจริงๆ ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ก็คือเราเจอกับปีใหม่เข้าแล้ว การเจอปีใหม่นั้นมีความหมาย ๒ อย่าง

๑. เป็นการต้อนรับ ปีใหม่ต้อนรับเรา เราจึงผูกพันถึงความหวัง ความสดใส ความเบิกบาน ที่จริงนั้น วันเวลาต้อนรับเราตลอดทุกเมื่อ เขาเปิดโล่ง เพราะเขาเตรียมจะกลืนเราอยู่แล้ว เราเดินหน้าไปในเวลาที่เหมือนกับเรา เข้าปากของเขามากเข้าไปเรื่อยๆ

เพราะฉะนั้น ปีใหม่ต้อนรับโดยกลืนเราตลอดเวลา แต่มองในแง่ดีให้เป็นการต้อนรับ ก็ทำจิตใจให้ร่าเริง เบิกบานสดใส มีความสุข

๒. เป็นการทำลาย ปีใหม่เป็นเวลาที่ทำลายด้วย เพราะอะไร เพราะปีใหม่นั้น มองในแง่กาลเวลาข้างหน้า ก็เป็นการเดินทางอย่างหนึ่ง เหมือนกับว่าเรากำลังจะเข้าสู่หนทางที่เรายังไม่เคยเดิน เราไม่รู้ว่าข้างหน้าจะมีอะไร จะพบจะเจอจะเจอะจะเผชิญหรือจะผจญกับอะไร เพราะฉะนั้นมันก็ทำลายเหมือนกัน

เราจะต้องเผชิญและผจญกับอะไรข้างหน้าอีกมากมาย ซึ่งเรายังไม่รู้ แต่ที่แน่นอนอย่างหนึ่งก็คือ เราจะต้องเดินหน้า อย่างน้อยการที่จะเดินไปได้ก็ต้องมีเรี่ยวแรงกำลังในการเดิน

เพราะฉะนั้นมันจึงทำลายเรา เราจะต้องมีกำลังและจะต้องใช้พลังครบทุกอย่าง เท่าที่พุดมาแล้วข้างต้น เพื่อบุกฝ่าไปข้างหน้า ซึ่งอาจจะมีความเหนื่อยยาก ความลำบาก ความติดขัดและอุปสรรคต่างๆ อันนี้เป็นข้อเท็จจริงที่เราหนีไม่พ้น เราจะต้องยอมรับ ไม่ใช่มองแค่ลอปใจตัว เราจะต้องเผชิญหน้ากับความเป็นจริง

ไม่เฉพาะชีวิตของแต่ละคนเท่านั้น สังคม ประเทศชาติ ชุมชนอะไรก็ตาม ก็จะต้องเข้าสู่สภาวะอย่างนี้ คือการเข้าสู่หนทางเดินข้างหน้าในปี ๒๕๕๖ ว่าเราจะเจออะไรอีกบ้างที่ยังไม่รู้ ประเทศไทยเราก็มีสถานการณ์ของเราเอง และมองกว้างออกไปในโลกก็ยังไม่รู้จะเกิดอะไรขึ้น แม้แต่ในระยะเวลาใกล้ๆ นี้หรือไม่ นั่นเป็นเรื่องที่เราจะต้องเผชิญและดำเนินการ ถ้าเรามีความไม่ประมาท เอาความไม่ประมาทมาใช้โดยเตรียมตัวให้พร้อม ไม่ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น เราจะต้องมีความสามารถที่จะรับมือ และจะต้องเอามันมาใช้เป็นแบบฝึกหัดพัฒนาตัวให้ได้

ทุกอย่างที่เข้ามาในหูตาของเรา เป็นประสบการณ์ ซึ่งเมื่อเจอแล้วเราต้องทำแบบฝึกหัดทั้งสิ้น ถ้าคนไหนทำแบบฝึกหัดเป็น ผ่านไปได้ ก็พัฒนาขึ้นทุกที คนที่ผ่านแบบฝึกหัดไปได้ก็จะแกร่งกล้ายิ่งขึ้น จะมีสติปัญญาดีขึ้น และจิตใจก็จะเข้มแข็ง มีความอดทน มีความเพียรพยายาม เพิ่มขึ้นทุกที แต่ต้องเตรียมใจไว้ก่อน ไม่ใช่ท้อเสียตั้งแต่ต้น

ปีใหม่ก้าวมา เราเดินหน้าก้าวไป

ที่ว่ามาทั้งหมดนี้ก็เป็นเรื่องของปีใหม่ ที่มีความหมายหลายอย่างหลายประการ ตอนนี้เหมือนกับเรามาบอกกันว่า เออ เราจะเข้าสู่ปีใหม่แล้วนะ เราเดินเข้าสู่ทางใหม่หรือช่วงใหม่ของทาง เราจะเดินทางกันอย่างไรจึงจะดี มาชวนกันเตรียมตัวให้พร้อม

เป็นอันว่าได้ออกแล้ว ทั้งระยะยาว และระยะสั้นเฉพาะหน้า *ระยะยาว* ก็คือต้องมีความไม่ประมาทตลอดไป นี้ใช้กับกาลเวลาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นวัน เป็นเดือน เป็นปี หรือกี่ปี ก็ต้องมีความไม่ประมาทเสมอ ส่วน *เฉพาะหน้า* ก็คือเฉพาะวันใหม่ เดือนใหม่ ปีใหม่ ที่กำลังจะมาถึง ณ ๑ มกราคม ๒๕๔๖ เป็นเวลาเฉพาะหน้าที่ใหม่ เราก็ต้องให้ได้ ๓ ประการ ที่ว่า สุขสดชื่น สะอาดสดใส แล้วก็พลัง และพลังนั้นก็ให้ได้ครบ ทั้งพลังของความเป็นอิสระ แล้วก็พลังปัญญา พลังความเพียรพยายาม พลังความสุจริต และพลังการร่วมมือสามัคคีบำเพ็ญประโยชน์

ต่อจากนี้ก็มาถึง *เฉพาะขณะ* ที่ว่าเฉพาะขณะ ก็คือขณะที่พู่คนี่แหละ ขณะที่พู่คนี่เรายังไม่ต้องทำอะไรอื่น ก็มาตั้งความปรารถนาดีต่อกัน ที่อย่างน้อยก็เป็นการส่งเสริมกำลังใจ ดังนั้นอาตมาจึงขอตั้งใจดีต่อท่านสาธุชนทั้งหลายทุกๆ คน ทั้งในประเทศไทย และแม้กระทั่งในโลกที่เราอยู่ร่วมกัน ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ว่าเหมือนหมู่บ้านเดียว การที่จะอยู่ร่วมกันให้มีสันติสุข ก็ต้องตั้งใจดีต่อกัน

เมื่อเริ่มปีใหม่นิยามส่งความสุขแก่กัน ก็คือแผ่เมตตา ปรารถนาดีให้ผู้อื่นมีความสุข เพราะฉะนั้นในโอกาสที่พู่คนี่พู่เฉพาะขณะ อันเป็นเวลาที่จะตั้งความปรารถนาดี อวยชัยให้พรแก่ท่านทั้งหลาย ก็ขออาราธนาคุณพระรัตนตรัย พร้อมทั้งบุญกุศล คือความดีงามทั้งหลายที่แต่ละท่านได้ทำ และร่วมกันทำนี้ จึงเป็นพลังอันสำคัญ ที่จะให้เราทั้งหลายดำเนินชีวิตและกิจการต่างๆ ให้ก้าวหน้าไป โดยมีกำลังทั้งกาย ทั้งใจ ทั้งกำลังปัญญา ทั้งกำลังความสามัคคี ร่วมมือกัน มุ่งหมาย และมุ่งมั่นทำการต่างๆ เพื่อความสุขความเจริญงอกงามของสังคมประเทศชาติ โดยเฉพาะแต่ละครอบครัว ให้เป็นครอบครัวที่อบอุ่น ร่มเย็นมีความสุข และขยายความสุขออกไปยังสังคมประเทศชาติทั้งหมด

ขอให้ทุกท่านมีความร่มเย็นงอกงาม ในพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สามารถบำเพ็ญประโยชน์ ทั้งแก่ชีวิตของตน แก่ครอบครัว แก่สังคมประเทศชาติ และแก่เพื่อนมนุษย์ทั้งปวง ทำโลกและสังคมให้เป็นที่รื่นรมย์น่าอยู่อาศัย และทุกท่านมีความงอกงามในธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยทั่วกันทุกท่าน ตลอดปีใหม่ ๒๕๔๖ และตลอดไปทุกเมื่อ เทอญ